

# INNHOOLD

Forord .....	9
<b>1 Hva er nasjonallitteratur? .....</b>	<b>11</b>
<i>Om det man kanskje kunne tro var et begrep som     forklarer seg selv</i>	
Historien om et bokverk .....	13
Begrepet nasjonallitteratur .....	15
Litteratur og nasjon .....	19
Herder .....	23
Momenter til en umulig definisjon .....	26
Sine ira et studio .....	30
<b>2 Nasjonallitteraturen: som den stiger frem. ....</b>	<b>33</b>
<i>Om de to første antologiene med «norsk diktning»     (1847 og 1859)</i>	
En litterær institusjon .....	34
Nasjonallitteraturen mellom to permer – to ganger ...	39
Lyder Sagens «Normandssang» .....	44
Herman Foss' «Syttendemai-Sang» .....	50
Hvem var de første dikterne? .....	53
Så har den da steget frem. ....	57
Skål for den norske litteraturen .....	61
<b>3 Nasjonallitteraturen får en far. ....</b>	<b>64</b>
<i>Om hvordan 1600-tallspresten Petter Dass kom til     nytte midt på 1800-tallet</i>	
Katekismesangene .....	66

1800- og 1900-tallet: katekismesanger som nasjonallitteratur . . . . .	67
1700-tallet: Katekismesanger som andaktslitteratur . . .	77
1600-tallet: Katekismesangene som barnelærdom . . . .	83
Som far, så barnløs . . . . .	86
<b>4 Historien om de fire store . . . . .</b>	<b>89</b>
<i>Om hjemkjøpet av Gyldendal i 1925</i>	
Norske forfattere og danske forleggere i 1879 . . . . .	91
De fire store . . . . .	94
Dikterprofetene . . . . .	99
Hjemkjøpet . . . . .	108
<b>5 Dass på Briskeby-trikken . . . . .</b>	<b>119</b>
<i>Om nye dikteres bruk av gamle</i>	
Solstad: fra <i>Profil</i> til <i>Genanse og verdighet</i> . . . . .	121
Å gjøre Vold på Dass . . . . .	123
Nasjonallitteraturen etter <i>Profil</i> . . . . .	134
<b>6 Vårt lille land . . . . .</b>	<b>138</b>
<i>Om tre nasjonalsanger vi neppe har lest særlig nøye</i>	
Nasjonale hamskifter . . . . .	139
Sønner av Norge . . . . .	143
Ja, vi elsker . . . . .	146
Mitt lille land . . . . .	158
<b>7 Kongens nyttårstale . . . . .</b>	<b>165</b>
<i>Om norske monarkers bruk av litteraturen</i>	
To konger – to litteraturer . . . . .	167
Litteratur som bevismiddel . . . . .	174
Livsvisdom: «Grip dagen!». . . . .	176
Religion og politikk: forsiktig! . . . . .	180
Ordspråklig visdom . . . . .	182
Demokratiseringen av litteraturen . . . . .	184

<b>8</b>	<b>Nasjonallitteraturens far får nye landsmenn . . . . .</b>	<b>188</b>
	<i>Om patriarkatet – før og nå</i>	
	Dobbel Deylighed . . . . .	190
	Æres mannen, æres Gud . . . . .	192
	Den voldtatte kvinnens forbrytelse . . . . .	195
	Kvinneres sømmelighet . . . . .	202
	Petter Dass og hans nye landsmenn . . . . .	206
	Huck Finn lager trøbbel . . . . .	210
<b>9</b>	<b>Nasjonallitteraturens svanesang . . . . .</b>	<b>213</b>
	<i>Om slutten på det som skulle vise seg å være en historisk epoke</i>	
	Litteraturen og nasjonen ved årtusenskiftet . . . . .	216
	I hullet etter det hellige . . . . .	222
	Leserfellesskapet . . . . .	235
	<b>Henvisninger . . . . .</b>	<b>239</b>
	<b>Litteratur . . . . .</b>	<b>266</b>
	<b>Register . . . . .</b>	<b>281</b>

# FORORD

Denne boken handler om den tilsynelatende opplagte, men ofte glemte kjensgjerning at litteratur har nasjonalitet. Ideen ble unnfanget i en slags forbløffelse. Lenge tok jeg nemlig for gitt at det vi har pleid å kalle nasjonallitteratur, representerer en naturtilstand. Så feil kunne jeg ta. For slik forholder det seg jo slett ikke. Akkurat som nasjonalparkenes isbreer nå holder på å smelte bort, ser også forestillingen om litteraturens nasjonalitet ut til å trekke seg tilbake. Det vi trodde lå fast, viser seg når det kommer til stykket, å være flyktig. Nasjonallitteraturen i vårt land lar seg studere i en 150 år lang periode, fra ca. 1850 til ca. 2000. Det finnes med andre ord både et *før* og et *etter*, en begynnelse, en midte og en slutt. I ni kapitler (som også kan leses hver for seg) retter jeg søkelyset mot det man har oppfattet som litteraturens nasjonale forutsetninger, dens særlige kvaliteter og politiske funksjon i fedrelandet. Jeg studerer hvordan det hele begynte, og hvordan nasjonallitteraturen ved årtusenskiftet mistet sin makt over sinnene. Den mellomliggende historien fortelles riktignok ikke i sin fulle sammenheng. I stedet utreder jeg enkeltsaker som har overrasket meg, eller som generelt fortjener vår oppmerksomhet: Hvordan fikk for eksempel nasjonallitteraturen en far? Og hvorfor har vi holdt oss med akkurat «fire store»? Hvordan bruker kongen litteraturen i sine nyttårstaler når han skal mane til samhold og forståelse blant sine landsmenn og (etter hvert) -kvinner?

Boken håper jeg vil kunne leses med utbytte av generalister så vel som spesialister. Den forutsetter ingen særlig litteraturviten-